

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(24-25 березня 2022 р., м. Одеса, Україна)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО (м. Одеса)

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 березня 2022 року

Одеса
ФОП Бєлий А.Є
2022

УДК 159.9: 37.015.3
ББК 88.4
Д 50

Друкується згідно рішення Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 6 від 17.02.2022 р.)

Диференціальний підхід у дослідженні професійного самоздійснення особистості:
Д 50 Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 березня 2022 року) / відп. ред. О. П. Саннікова.
Одеса : ФОП Бєлий А.Є., 2022. 168 с.

ISBN 978-617-7757-39-8

Редакційна колегія

- Саннікова О. П. – *доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології; відповідальний редактор;*
- Василенко І. В. – *кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Гордієнко І. О. – *кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Санніков О. І. – *доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології.*

Матеріали збірника містять результати теоретико - емпіричних досліджень, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів, аспірантів та науковців, які навчаються і працюють у закладах освіти України.

Для студентів, аспірантів, молодих науковців, психологів, педагогів та широкого кола зацікавлених осіб.

За зміст та помилки, що можуть зустрічатися в тексті статей, несуть відповідальність автори.

ISBN 978-617-7757-39-8

© Університет Ушинського, 2022

технічної освіти НАПН України. *Професійна педагогіка*. №2 2019. С. 92–100. URL : <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.92-100>

2. Закон України «Про освіту» від 5.09.2017 року. Урядовий кур'єр від 4.10.2017. No 186.4.

3. Закон України «Про підприємництво» від 7.02.1991 року. Відомості Верховної Ради УРСР від 02.04.1991. 1991 р. No 14. Ст. 168.5.

4. *Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018*: [Електронний ресурс]. URL : <http://dystosvita.blogspot.pe/2018/01/2018.html>

5. Майковська В. І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. № 1. С. 112-117.

6. Пилипенко К. В. Емоційна стійкість як професійно-важлива якість майбутнього психолога-практика // *Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології: колективна монографія / ред. Н.І. Пов'якель*. Київ: НПУ імені Н. П. Драгоманова, 2009. С.137-147.

7. Шеліган О. Н Підприємницька компетентність у наукових рецепціях вчених. *Педагогічна освіта: теорія і практика Психологія. Педагогіка*. 2019. № 31. С. 86-90. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2019_31_16

УДК 159.9

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІОНАЛА ТА ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ШЛЮБОМ: РЕЗУЛЬТАТИ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗА

Санніков О. І.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методик практичної психології,
Університет Ушинського*

Мельнікова Н. С.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

Актуальність теми дослідження. Проблематика професійної самореалізації особистості є предметом

постійних дослідницьких пошуків. Існує значна кількість робіт, у яких знайшли відбиття результати професійної самоактуалізації, питання пошуку й вибору цікавої професії, самовизначення особистості в професійній сфері, професійній ідентифікації, прилучення оптантів до простору професійної спільноти. У набагато меншому ступені розглядаються й висвітлюються питання задоволеності шлюбом, психологічною сумісністю подружжя тощо (Егоричева, 2005; Кижасєва, Лідерс, 2005; Сопун, Лідерс, 2007; Кулікова, 2004).

Аналіз досліджень даного напрямку показав як теоретичну, так і методичну недостатність розробки даної проблеми. Ученими отримані результати про позитивний вплив шлюбу на особистість професіонала; показано, що саме шлюб і родина роблять їх успішними в професійній діяльності. Якщо сімейні цінності збігаються, подружжя не скупиться на похвалу й компліменти, родина стає сильним двигуном на шляху до професійного успіху. Звичайно мова йде про подружжя, де обоє задоволені шлюбом, подружжя підтримує один одного, допомагає у досягненнях, опікуються й поважають один одного (Піз А., Піз Б., 2012; Тихонюк, 2020). Разом з тим, недостатньо пророблене питання про взаємозв'язок індивідуально-психологічних характеристик професіонала й задоволеності шлюбом, відносин подружжя в шлюбі й професійного успіху. Необхідність розв'язку даних питань і визначила сенс цієї статті.

Метою статті є вивчення статистичних взаємозв'язків професійної самореалізації й задоволеності шлюбом.

Результати і їх обговорення. Вибір методу знаходження матриць інтеркорреляцій як методу аналізу був зумовлений необхідністю виявлення найбільшого числа внутрісистемних зв'язків показників професійної успішності, професійно важливих якостей особистості й задоволеності відносинами в шлюбі.

Для досягнення мети дослідження з вивчення взаємозв'язків психологічних особливостей професійної самореалізації й задоволеності шлюбом був сконструйований діагностичний комплекс методик у складі: «Тест-опитувальника задоволеності шлюбом» (автори В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко); методика «Задоволеність відносинами в парі» (автор М. Й. Ріжков, О. О. Коряковцева);

методика «Особистісні фактори прийняття розв'язків» (автор Т. Корнілова); Шкала «Інтолерантності – толерантності до невизначеності» (автор С. Баднер); методика «Рівень суб'єктивної локалізації контролю» (шкала Дж. Роттера); «Шкала професійної успішності» (модифікація методики Т. Дембо й С. Рубінштейн). Статистичний аналіз проводився на основі використання комплексу статистичних програм IBM Statistica SPSS 23.

Передбачалося, що включення до складу діагностичного комплексу методики «Розміщення себе на шкалі успішності» могло забезпечити одержання оцінки взаємозв'язків показників задоволеності шлюбом і відносинами в шлюбі, та показників успішності професіонала. У якості складових інтегрального показника успіху можуть бути використані суб'єктивні оцінки індивідуальних характеристик особистості, які пов'язані з успіхом у професійній діяльності. Склад показника успіху утворений наступними складовими:

- *включеність (Вкл)* – миттєва реакція на ситуацію в сфері виконуваної діяльності, оперативне реагування на будь-який запит, питання або вимогу, а також володіння в повному обсязі необхідною й достовірною інформацією з метою попередження непередбачених, «незручних» питань або дій;

- *сприйняття (Всп)* – адекватна оцінка ситуації, яка відбувається з виділенням первинних завдань, що цікавлять професіонала й потребують відповіді, містять приватні ситуаційні завдання й повинні бути вирішені в певний термін;

- *компетенція (Кмп)* – рівень підготовленості фахівця до розв'язку професійних завдань по профілю компанії, оцінка використовуваної стратегії, приймань і засобів роботи в діяльності;

- *легкість (Лек)* – необтяжливе відношення до будь-яких обставин, завдань складності, або спрощення складних багатоступінчастих завдань при виконанні діяльності в більш прості, їх послідовна обробка;

- *поінформованість (Осд)* – одержання інформації й швидкий, різнобічний аналіз і моментальне використання по призначенню отриманої інформації для задоволення запитів клієнта, або розв'язку завдань професійної діяльності;

- *реагування (Реа)* – швидка реакція на зміну ситуації при роботі із клієнтом або при зміні ситуації в діяльності, швидкість оцінки ситуації, яка зложилася, і доречність реагування на ситуацію (поставлене завдання, запит клієнта);

- везіння (Взн) – обов'язкова складова успіху професіонала, усвідомлене використання обставин, які зложилися сприятливе (сприятливий збіг), для задоволення потреб самого фахівця; удача, яка супроводжує людину, яка енергійно рухається в певному напрямку; складова успіху людей, які бачать і вміють читати підказки «понад».

Емпіричне дослідження проводилося на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» протягом 2021 р. У дослідженні брали участь 76 магістрантів денної й заочної форми навчання, чоловіки й жінки, у віці від 23 до 47 років. На час обстеження всі учасники дослідження перебували в шлюбі.

Аналіз статистичних показників (значень середніх вибірки, середньоквадратичного відхилення показників) дозволив виявити дві тенденції. Перша полягає в тому, що середні значення вибірки обстежених по кожному з показників методик, які діагностують професійно важливі властивості, зміщені щодо середньої лінії ряду вимірів методик. Дана обставина демонструє той факт, що ми маємо у вибірці професійно підготовлених спеціалістів, які мають високий рівень професійної кваліфікації. Інший факт полягає в тому, що середньоквадратичне відхилення кожного з показників значно нижче значення середнього в групі. Цей факт підтверджує прояв індивідуальності обстежених, а також демонструє, що вибірка по факту близька до нормального розподілу. Обидві тенденції підтверджують раніше описані в закордонній літературі по даній проблемі в частині оцінки й інтерпретації статистично значимих взаємозв'язків показників професійної успішності й задоволеності шлюбом.

У табл. 1 представлені кореляційні взаємозв'язки показників задоволеності відносинами в парі.

Аналіз кореляційних взаємозв'язків досліджуваних показників задоволеності відносинами в парі (Ун, Ук, Уп), з одного боку, і загального показника задоволеності шлюбом (Уб), з іншого, виявляє наступні закономірності. Показник задоволеності шлюбом (Уб) зв'язаний статистично значимо з показниками задоволеності відносинами в шлюбі: від'ємно з безпосереднім показником Ун (-0,354 на 5% рівні), з непрямим показником Ук (-0,417 на 1% рівні значимості) і показником

позитивізму (-0,434 на 1% рівні значення). Від'ємний зв'язок свідчить про нормативні відносини показників, що викликане змістовними особливостями алгоритму обробки. Крім того, усі показники задоволеності відносинами в шлюбі (Ун, Ук і Уп) зв'язані між собою статистично значиме, додатно на 1% рівні.

Таблиця 1.

Кореляційні зв'язки показників задоволеності шлюбом і задоволеності відносинами в парі

Методика	Показник	Показники, які вивчаються			
		Уб	Ун	Ук	Уп
Задоволеність відносинами в парі	Ун	- 0,354*		0,509**	0,419**
	Ук	- 0,417**	0,509**		0,571**
	Уп	- 0,434**	0,419**	0,571**	

*Примітка. Тут і в наступних таблицях: 1) без зірочки – тенденції до статистично значимих взаємозв'язків: * – рівень значимості 5% ($p \leq 0,05$), ** – рівень значимості 1% ($p \leq 0,01$); 2) Уб – умовна позначка показника задоволеності шлюбом «Тест-опитувача задоволеності шлюбом»; 3) умовна позначка показників тесту «Задоволеність відносинами в парі»: Ун – безпосередній показник; Ук - непрямий показник; Уп – показник позитивізму, загального рівня задоволеності сприятливими відносинами в парі.*

Так безпосередній показник задоволеності відносинами (Ун) зв'язаний додатно з непрямим показником (Ук) задоволеності відносинами (0,509 на 1% рівні значимості) і з позитивним показником (Уп) задоволеності відносинами (0,419 на 1% рівні значимості). Крім того, непрямий показник (КК) зв'язаний додатно з позитивним показником (УП) задоволеності відносинами (0,571 на 1% рівні значимості). Взаємозв'язки показників методики підтверджують логічність і методичну цілісність її психологічного конструкта.

Отримані взаємозв'язки дозволяють висловити наступне. Показники обох методик, які були використані в експерименті для оцінки відносин у шлюбі, забезпечують одержання реальної об'єктивної картини відносин між чоловіками, взаємозалежні між собою й можуть бути використані для оцінки задоволеності шлюбом у групі обстежених, які мають різноманітний досвід професійної діяльності, стаж роботи в організаціях і фірмах різної предметної спрямованості.

У табл. 2 представлені кореляційні взаємозв'язки показників професійної успішності й задоволеності відносинами в парі.

Таблиця 2.

Кореляційні зв'язки показників професійної успішності й задоволеності відносинами в парі

Показники				
професійної успішності	задоволеності шлюбом	задоволеності відносинами в шлюбі		
	Уб	Ун	Ук	Уп
Вкл		- 0,193		- 0,199
Всп	- 0,360*		0,320*	0,185
Кмп	- 0,372*	0,267	0,308*	0,335*
Лгк	- 0,379*	0,223	0,428**	0,385*
Осд	- 0,183	0,255	0,439**	0,210
Рег	- 0,146		0,273	
Взн				0,377*

Аналіз даних, які представлені в табл. 2, показує наявність наступних особливостей взаємозв'язків задоволеності шлюбом і відносинами в шлюбі, з одного боку, і професійної успішності в діяльності, з іншого.

У першу чергу, необхідно відзначити, що статистично значимих зв'язків показників включеності в професійну діяльність і задоволеності шлюбом не виявлено. Виключення становлять лише тенденції до від'ємних зв'язків показника «включеність» Вкл задоволеності безпосередніми (-0,193) і позитивними (- 0,199) відносинами (Ун, Уп).

По-друге, виявлені зв'язки показника задоволеності шлюбом практично з усіма показниками професійного успіху, що підтверджує висловлену гіпотезу про їхній взаємозв'язок і логікові первинної обробки показників, яка використовується. Виділені тенденції взаємозв'язків показника задоволеності шлюбом із показником Осд – «поінформованості» (- 0,183) і Рег – «реагування» (- 0,146), а також тенденції взаємозв'язків показника задоволеності безпосередніми відносинами в шлюбі (Ун) з деякими показниками професійної успішності: Кмп – «компетенція» (0,267), Лгк – «легкість» (0,223) і Осд – «поінформованість» (0,255).

Нарешті, по-третє, виділені додатні статистично значимі взаємозв'язки непрямого показника задоволеності відносинами в шлюбі (Ук) з показниками професійної успішності: Всп – «сприйняття» (0,320 на 5% рівні значимості), Кмп – «компетенція» (0,308 на 5% рівні значимості), Лгк – «легкість» (0,428 на 1% рівні значимості) і Осд – «поінформованість» (0,439 на 1% рівні значимості). Крім того, виділені додатні статистично значимі взаємозв'язки загального рівня задоволеності позитивними відносинами в парі – показника позитивізму (Уп) з показником Кмп – «компетенція» (0,335 на 5% рівні значимості) і Лгк – «легкість» (0,385 на 5% рівні значимості).

Оцінюючи загальну картину взаємозв'язків відносин у шлюбі й професійної успішності, необхідно відзначити наступне. Не розглядаючи спрямованість цих взаємозв'язків, можна затверджувати, що це процес двоспрямований і в цілому позитивний. Можна констатувати, що чим вище рівень професійної успішності, тем вище задоволеність шлюбом у цілому, а також безпосередні й сприятливі відносини подружжя в шлюбі. Не викликає сумнівів, що сприятливі відносини в шлюбі стимулюють прагнення особистості стати більш компетентним фахівцем, використовувати знання, уміння й навички не тільки для розв'язку професійних завдань діяльності, але й у досягненні вищого рівня професіоналізму.

У табл. 3 представлені кореляційні взаємозв'язки показників особистісних факторів прийняття розв'язків, які вивчаються, і задоволеності відносинами в шлюбі.

Таблиця 3.

Взаємозв'язки особистісних факторів прийняття розв'язків і задоволеності відносинами в шлюбі

особистісні фактори прийняття розв'язків	Показники			
	задоволеності шлюбом	задоволеності відносинами в шлюбі		
		Уб	Ун	Ук
Рац	- 0,197	0,348*	0,131	0,363*
ГкР	0,174	0,149		- 0,201

Примітка. Умовна позначка показників методики «Особистісні фактори прийняття розв'язків»: Рац – раціональність; Гкр – готовність до ризику.

Аналіз даних, які представлені в табл. 3, показують наступне. Виявлена тенденція до від'ємного взаємозв'язку показника «раціональності» (Рац) і задоволеності шлюбом, що по суті відповідає нормальному розвитку економічної складової будь-якого шлюбу й адекватна вимогам сучасних умов. Це зауваження було підтверджено аналізом висловлень обстежених, які прожили в шлюбі п'ять і більш років. Також виділена тенденція до від'ємного зв'язку показника «готовності до ризику» (Гкр) з показником загального рівня задоволеності сприятливими відносинами, що також обґрунтовано викликаним занепокоєнням членів родини, переживанням наслідків можливої небезпеки для подружжя. Нарешті, виявлені додатні статистично значимі взаємозв'язки показника «раціональності» (Рац) з показниками безпосередніх (Ун) відносин у парі й показником позитивізму (Уп).

Узагальнюючи можна констатувати, що ми спостерігаємо закономірну картину взаємозв'язків особистісних факторів прийняття розв'язків (Рац, Гкр) і відносин подружжя в шлюбі, яка змістовно може бути описана як типова в частині реакції подружжя на раціональне або ризиковану поведінку партнера в шлюбі, насамперед у ситуаціях невизначеності, фізичної або економічної небезпеки (втрата бізнесу, банкрутство тощо).

У табл. 4 представлені кореляційні взаємозв'язки показників інтолерантності-толерантності до невизначеності й задоволеності відносинами в парі.

Аналіз кореляційних взаємозв'язків, які представлені в табл. 4, показує наявність деяких тенденцій. По-перше, наявність позитивних статистично значимих взаємозв'язків показника СП – «інтолерантність до складності проблеми» (0,326 на 5% рівні значимості) і Тнз – «загального показника інтолерантності до невизначеності» (0,321 на 5% рівні значимості) з показником задоволеності шлюбом. Враховуючи алгоритм обробки даних, отримані зв'язки носять аргументований характер: пари, які склалися, дуже важко переживають складні проблеми, тяготяться ними, не

ухвалюють і прагнуть швидше знайти розв'язок з вирішення проблеми.

Таблиця 4.

Кореляційні зв'язки показників інтолерантності до невизначеності й задоволеності відносинами в шлюбі

Показники				
інтолерантності-толерантності до невизначеності	задоволеності шлюбом	задоволеності відносинами в шлюбі		
	Уб	Ун	Ук	Уп
НП			0,254	
СП	0,326*		- 0,328*	- 0,374*
НрП		0,214	0,220	
Тнз	0,321*		- 0,346*	- 0,274

Примітка. Умовна позначка показників «Шкали інтолерантності-толерантності до невизначеності»: НП – новизна проблеми, СП – складність проблеми, Нрп – нерозв'язність проблеми, Тнз – загальний показник інтолерантності до невизначеності.

По-друге, такі ж тенденції ми спостерігаємо у взаємозв'язках з показниками задоволеності відносинами в шлюбі: 1) від'ємно статистично значимі взаємозв'язки Ук – «непрямого показника» задоволеності відносинами в шлюбі з показником СП – «інтолерантність до складності проблеми» (-0,328 на 5% рівні значимості) і Тнз – «загальним показником інтолерантності до невизначеності» (-0,346 на 5% рівні значимості); 2) негативна статистично значимий взаємозв'язок Уп – «показника позитивізму» з показником СП – «інтолерантність до складності проблеми» (-0,374 на 5% рівні значимості) і тенденція взаємозв'язку даного показника Уп із Тнз – «загальним показником інтолерантності до невизначеності» (-0,274). По-третє, тенденції до додатного значимого взаємозв'язку Ун – «безпосереднього показника» задоволеності відносинами в шлюбі з показником Нрп – «нерозв'язність проблеми» (0,214), а також Ук – «непрямого показника» задоволеності відносинами в шлюбі з показниками НП – «новизни проблеми» і Нрп – «нерозв'язність проблеми» (0,254 і 0,220, відповідно).

Змістовний аналіз взаємозв'язку задоволеності подружжя в шлюбі й інтолерантності до невизначеності показує, що найбільшу складність для подружжя представляють такі проблеми, які вимагають не просто значного часу для їхнього розуміння, але й проведення детального аналізу різних аспектів проблеми, пошуку можливих причин і ускладнень, узгодження припустимого варіанта її розв'язку. Зниження рівня складності різних складових проблеми в сукупності лежить в основі інтолерантності до невизначеності, причому не тільки конструктивних шляхів ефективного дозволу проблеми, але й наслідків їх розв'язку.

У табл. 5 представлені кореляційні взаємозв'язки досліджуваних показників екстернальності-інтернальності й задоволеності відносинами в парі.

Таблиця 5.

Кореляційні зв'язки показників суб'єктивної локалізації контролю й задоволеності шлюбними відносинами в парі

Показники				
суб'єктивної локалізації контролю	задоволеності шлюбом	задоволеності відносинами в шлюбі		
	Уб	Ун	Ук	Уп
Екст	- 0,364*	- 0,290		0,117
Інтр	0,164	0,126	0,358*	

Примітка. Умовна позначка показників «Рівня суб'єктивної локалізації контролю»: Екс – екстернальність, Инт – інтернальність.

Аналіз кореляцій табл. 5 виявляє дві закономірні особливості. Перша вказує на наявність від'ємної статистично значимої взаємозв'язку показника Екст «екстернальності» і показника Уб «задоволеності шлюбом» (- 0,364 на 5% рівні значимості), з одного боку, і тенденції до взаємозв'язку показника Інтр «інтернальності» і показника Уб «задоволеності шлюбом» (0,164). Друга вказує на наявність додатного значимого взаємозв'язку показника Інтр «інтроверсія» з Ук – «непрямим показником» задоволеності відносинами в шлюбі (0,358 на 5% рівні значимості). Крім того, виявлені тенденції взаємозв'язку показників у групі

обстежених між рівнем суб'єктивної локалізації контролю й задоволеності відносинами в шлюбі: негативні між Екст «екстернальність» і Ун «безпосередній показник», позитивні між Екст «екстернальність» і Уп «показник позитивізму», а також між Інтр «інтроверсія» і Ун «безпосередній показник» задоволеності відносинами.

Змістовна інтерпретація взаємозв'язку показників, які вивчаються, указує на неоднозначні зв'язки рівня локалізації контролю й відносин між чоловіками, що дає підставу для проведення додаткового дослідження, і насамперед, диференціального аналізу відносин у членів родини з різним типом суб'єктивної локалізації контролю.

Висновки:

1. Теоретичний аналіз літератури з проблеми факторів успішності професіонала показав, що не повністю враховані взаємозв'язки відносин у шлюбі й професійного успіху, вплив на успіх у діяльності відносин партнерів у шлюбі, відносини до шлюбу й багато інших. Результати емпіричного дослідження взаємозв'язків задоволеності шлюбом й успішності особистості професіонала дозволяють стверджувати, що обоє явища є характерними й специфічними проявами виразності властивостей і якостей особистості, які аранжують їхній прояв і взаємодіють між собою.

2. Дані кореляційного аналізу підтвердили сам факт взаємозв'язку показників відносин у шлюбі й успіху в професії, дали можливість описати відношення показників суб'єктивної задоволеності шлюбом з показниками професійної успішності й властивостями особистості, які аранжують успішність професіонала. Отримані додатні кореляційні взаємозв'язки на 1% і 5% рівнях значимості між показником задоволеності шлюбом, з одного боку, показниками професійної успішності й професійно важливими властивостями особистості професіонала, з іншого.

3. Отримані достовірні статистично значимі взаємозв'язки показників професійної успішності – компетенції, поінформованості й легкості, з одного боку, і задоволеності шлюбом, з іншого. Показані взаємозв'язки між такими професійно важливими якостями професіонала, як раціональність, готовність до ризику, а також інтолерантність до невизначеності й задоволеності шлюбом. Виявлені складні

й суперечливі взаємозв'язки рівня суб'єктивної локалізації контролю й задоволеності шлюбом, що підлягає уточненню в додатковим дослідженні.

4. Вибір методу знаходження матриць інтеркорреляцій у якості методу аналізу, а також використання в обстеженні комплексу діагностичних методик, підтвердило свою застосовність для дослідницьких завдань даного кола проблем.

Література

Егорычева И. Д. Самоотношение, самореализация, самоактуализация как феномены, определяющие способность человеческого роста-развития. *Мир психологии*. 2005. № 3. С. 11-31.

Ершова Н. Н., Вепрева Ю. С. Связь профессиональной самореализации и удовлетворенности брачно-семейными отношениями супругов. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2019. № 12. С. 141-148. URL : <https://cutt.ly/HV67QXz>.

Кижяева Е. Е., Лидерс А. Г. Сплоченность и гибкость семейной системы и удовлетворенность браком супругов. *Психология зрелости и старения*. 2005. № 1. С. 39-71.

Куликова Л. Г. Профессиональная деятельность как путь личностного совершенствования современной женщины. *Актуальные проблемы современной науки*. 2004. № 6. С. 278-281.

Пиз Алан и Барбара. Язык взаимоотношений мужчина-женщина. 2003. 400 с. URL : <https://booksonline.com.ua/view.php?book=118270>.

Санніков О. І. Прийняття рішень при зміні професії. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» та Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. № 2 (6). С. 135-141.

Сопун С. М., Лидерс А. Г. Психологическая совместимость супружеской пары и удовлетворенность браком. *Сибирский психологический журнал*. 2007. № 25. С. 156-162.

Тихонюк М. И. Особенности удовлетворенности браком и профессиональной занятости супругов. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2020. № 08. URL : <https://cutt.ly/xBylml2>.

Чекалина А. А. Профессиональная самореализация женщины. *Мир психологии*. 2005. № 3. С. 127-139.